

Сутність системи управління бізнес-стійкістю підприємств в кризових ситуаціях

Дмитро Ткачук

аспірант,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: tkachukdv@krok.edu.ua,

ORCID: 0009-0008-3138-3864

Кризові ситуації ніколи не були новим явищем для таких відкритих соціально-економічних систем як підприємства. Ключовим фактором протидії кризовому розвитку є стійкість критично-важливих систем. До них відноситься й стійкість введення бізнесу. Поняття «бізнес-стійкість» лише недавно почало набувати актуальності [1], особливо, після пандемії COVID-19 й воєнного стану в Україні. Бізнес-стійкість сучасного підприємства в кризових ситуаціях повинна характеризуватися здатністю швидко адаптуватися до змін, що вимагає гнучкого управління ресурсами і реагування на нові виклики та загрози (як зовнішні, так і внутрішні). В таких умовах, особлива увага приділяється ефективному управлінню ризиками, оскільки розуміння потенційних загроз і розробка стратегій для їх мінімізації є критично важливим. Також важливу роль відіграє акцентування на сучасні технології, які дозволяють підвищити оперативність, гнучкість та адаптивність відкритої соціально-економічної системи. Окрім цього, в кризових ситуаціях особливо важливою є комунікація і прозорість. Ефективне спілкування зі співробітниками, клієнтами та партнерами допомагає підтримувати довіру та забезпечує хоч і не стійку але все таки, певну стабільність в бізнесі. Водночас, підприємства мають бути готові до переорієнтації своєї діяльності, враховуючи нові ринкові умови та можливості. В таких умовах, виникає потреба у формуванні системи управління бізнес-стійкістю підприємства.

Сутність системи управління бізнес-стійкістю на підприємствах у кризових ситуаціях є багатогранною концепцією, що переплітає теоретичні знання з практичним застосуванням. За своєю суттю вона стосується розуміння природи криз — економічний спад, повномасштабна війна, стихійні лиха чи глобальні пандемії — і унікальних проблем, які створюють негативний ефект для бізнес-операцій. Представимо сутність ключових понять в контексті розгляду системи управління бізнес-стійкістю підприємств в кризових ситуаціях:

1. Кризова ситуація – це період високої невизначеності та значного ризику, що може мати серйозний негативний вплив на організацію або на ринок загалом.

2. Управління бізнесом – це процес, за допомогою якого ресурси підприємства мобілізуються та координуються для досягнення специфічних цілей та задач.

3. Бізнес-стійкість підприємства – це ефективне управління ризиками, гнучкість у стратегічному плануванні, розвиток адаптивних організаційних структур та культур, а також інвестиції в стійкі технології та інновації.

Узагальнюючи думку О. Балабаша й І. Кузнецової [2, с. 149], управління бізнес-стійкістю підприємства можна трактувати через процесний підхід, який

передбачає ряд стадій інформаційного потоку направлено на задоволення усіх потреб споживача. Хоча ми погоджуємося із тим, що коли мова йде про будь-яку систему управління – це вже по своєму певний процес, таке трактування не розкриває ряд безпекових аспектів. На нашу думку, управління бізнес-стійкістю в кризових ситуаціях — це складне, але життєво важливе завдання, яке передбачає протидію кризовим факторам таким чином, щоб не допустити погіршення безпеки та ключових показників діяльності відкритої соціально-економічної системи під час проведення будь-яких господарських операцій.

Узагальнюючи думку О. Тура [3, с. 55], зазначимо, що в цілому, управління стійкістю на підприємстві має на меті забезпечення ефективно протидіяти різноманітним зовнішнім та внутрішнім викликам і загрозам, з мінімізацією їх негативного впливу та збереженням високого рівня конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі. Відтак, на нашу думку, основною метою сучасної системи управління бізнес-стійкістю підприємства в кризових ситуаціях є уможливлення формування безпекового середовища при якому забезпечується безперервність діяльності відкритої соціально-економічної системи при складних умовах.

Ключовим для сучасної системи управління бізнес-стійкістю на підприємствах у кризових ситуаціях є детальна структура її компонентів, які включають інструменти оцінки ризиків, стратегічні канали зв'язку, безпекова стратегія, плани на випадок непередбачених обставин, стратегії управління ресурсами та протоколи сталого відновлення. Кожен із цих компонентів відіграє життєво важливу роль у забезпеченні підприємств гнучкістю та прогнозованістю, необхідними для подолання кризовому розвитку. Реалізація цих компонентів так само важлива, як і їх розробка, і вимагає детального підходу, що враховує обмеження ресурсів, навчання співробітників, взаємодію із зацікавленими сторонами та здатність адаптуватися до різних кризових сценаріїв.

Окремих питань є на яких принципах повинно базуватися сучасна система управління бізнес-стійкістю підприємства, особливо коли мова йде про воєнний стан. В першу чергу слід говорити про принцип гнучкості й адаптивності, що передбачає здатність системи швидко адаптуватися до умов, що змінюються, включаючи зміни в логістиці, постачанні та ринкових вимогах. Далі, повинен йти принцип плановості, що передбачає наявність чіткого плану дій на випадок різноманітних надзвичайних ситуацій, включаючи плани евакуації, плани збереження даних та критично важливих процесів. Принцип трансформації сьогодні, в умовах цифровізації, слід розуміти, як використання сучасних технологій для підвищення ефективності, спрощення комунікацій та захисту даних є ключовим аспектом в умовах нестабільності. Принцип соціальної відповідності розглянемо як постійна підтримка високих стандартів етики та соціальної відповідальності допомагає зберігати довіру та лояльність клієнтів та співробітників, що особливо важливо у кризові періоди.

Таким чином, досліджуючи сутність, мету та принципи сучасної системи управління бізнес-стійкістю підприємства при кризових ситуаціях, слід

зазначити її вкрай гостру актуальність сьогодні при динамічному зовнішньому середовищі. Впровадження ефективної системи управління бізнес-стійкістю дозволяє таким відкритим соціально-економічним системам як підприємства ефективно реагувати на кризові ситуації, мінімізуючи ризики та зберігаючи конкурентоспроможність. В перспективі, слід зосередитися на дослідженні впливу глобалізації, змін клімату, воєнного стану та інших макроекономічних факторів на бізнес-стійкість підприємств України. Окреме питання для подальших досліджень є вивчення зарубіжного досвіду у сфері управління бізнес-стійкістю підприємств та впровадження найкращих практик.

Список використаних джерел

1. Кузнецова І. Формалізація процедури оцінювання фінансової стійкості як стадії процесу стратегічного управління підприємством. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2017. № 5. С. 84–94.
2. Кузнецова І.О., Балабаш О.С. *Управління бізнес-стійкістю підприємств на ринку хлібопродуктів: (Монографія)* / Харків: «Діса плюс», 2020. 192 с.
3. Тур О.В. Ринкова стійкість підприємства в сучасній економічній науці. *Наукові праці НУХТ* 2016. Том 22, № 3. С. 55 - 63.